

Čestitka „trdih glav“

»Katoliški glas« čuti neko nepremagljivo željo, da bi od časa do časa udaril po »Novem listu«, čeprav se kolikor le mogoče izogibljemo polemike z njim, ker se je že dovolj izkazalo, da taka polemika nikamor ne vodi in da ni sprejemljiv za nobeno logiko. V tej želji »K. g.« je tudi nekaj mazohističnega, ker že vnaprej ve, da ni mogoče drugače, kakor da bo pri vsakem takem zlohotnem polemičnem napadu na »N. l.« potegnil krajšo. Samo s to nezdravo željo, da sam sebi škoduje, si je mogoče razlagati nov izpad v zadnji številki »K. g.«, v jubilejnem članku »Sreda, 29. avgusta 1945«, v katerem spominja na dvajsetletnico svojega izhajanja. V članku z zelo »elegantnim« izražanjem udari po »nekaterih trdih glavah v Trstu«, češ da »jim nikakor noče v glavo, da je mogoč kak časopis, ki piše tudi o politiki, a ni glasilo kake stranke«.

Očitno je, da velja ta vljudni namig »Novemu listu«, zato tudi odgovarjamo. Najprej moramo pibiti, da mi v nasprotju z ljudmi pri »K. g.« ne le dopuščamo pluralizem idej in mnenj tako v taboru ljudi s katoliškim svetovnim nazorom kakor zunaj njega, ampak smatramo tak pluralizem tudi za edino upravičen in edino zdrav. Zato se nismo prav nikoli razburjali, če je »K. g.« kdaj obravnaval politične probleme, v skladu z geslom, ki si ga je postavil: »Tudi v politiko bo („K. g.“) posegal, saj je tudi ta pod božjim zakonom.« Tudi naše mnenje je, da je v današnjem svetu nemogoče ločiti politiko od ostalega javnega življenja, in to velja tudi za katoličane. Pač pa smo včasih (a ne vedno in morda celo premalo) kaj kritično pripomnili, kadar je »K. g.« le preočitno prekršil svoje naslednje načelo, ki se glasi (citirano po istem članku): »Ne bo pa naš list posegal v strakarsko dnevno politiko. Zato ne bo glasilo nobene stranke, temveč hoče primorsko ljudstvo le vzgajati v resničnem krščanskem duhu.«

Marsikdo nam bo pritrdil, da je »K. g.« vse prevečkrat pisal ne le v čisto strankarskem, ampak celo v čisto frakcionističnem duhu, ker je svoje kolone vedno dajal zadovoljno na razpolago ljudem, ki so skušali in skušajo zreducirati ideale slovenskega katoličana tu in na splošno na čisto določene ozke in zelo desničarske idejne in politične sheme. Večkrat je označeval take ljudi za »prave« ali za »najboljše« katoličane, kakor da mora imeti »pravi« slovenski katoličan v politiki prav iste pojme in ideale kakor kak bivši propadli predvojni slovenski politik, ki zdaj iz ozadja meče svoje zanke in skuša opravičiti pretekle neuspehe tiste politike, ki se je prav tako trdovratno označevala za »edino pravo« in »edino katoliško«. Res »nam nikakor noče v glavo«, da bi se mo-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Kitajci nočejo miru v Vietnamu

Ameriški predsednik Johnson je priredil v nedeljo na svojem posestvu v Johnson City v Teksasu tiskovno konferenco, na kateri je naslovil ponoven poziv na vse države, naj bi poskrbele, da bi postalo raziskovanje vesolja »skupen podvig«. Da bi dokazal, da imajo Združene države s svojim vesoljskim raziskovanjem samo miroljubne namene, je izjavil, da bo zaprosil ameriške astronave, naj obiščejo tuje prestolnice, da bodo tam pripovedovali o svojih izkušnjah. Rekel je tudi: »Podvig Gemini« je samo začetek. Morali bomo organizirati še več drugih potovanj v vesolje in na Zemlji, preden bo našel človek mir«.

Govorec o prizadevanju, da bi preprečili širjenje atomskega orožja, je predsednik Johnson izjavil: »Globoko obžalujemo, da se nekateri še vedno branijo, da bi sodelovali z nami pri resnih pogajanjih, in to z neveljavnim izgovorom, da bi naši predlogi hoteli dovoliti širjenje atomskega orožja v Evropi.« Rekel je tudi, da obžaluje, da so te predloge nekateri slabo razumeli in so včasih mislili, da ne upoštevajo dovolj upravičene obrambne zaskrbljenosti nekaterih zaveznic v Severnoatlantski zvezi. »Vesel sem, da lahko rečem, da smo začeli glede tega posvetovanja z odličnimi osebnostmi, kot na primer s kanclerjem Erhardom, in da ni več nesporazumov« — je dejal Johnson.

Glede Vietnama je Johnson izjavil, da ni zvedel nič takega, kar bi potrjevalo resničnost informacij, češ da namerava Severni Vietnam predlagati, da bi sedli za konferenčno mizo. Vsekakor Združene države ne mislijo popustiti v svojih prizadevanjih, da bi prišlo do pogajanj, je pristavil predsednik. Dodal pa je, da mu ni nič znano o kakih načrtih, ki bi predvidevali prenehanje letalskih napadov na Severni Vietnam.

KITAJSKA ZAGRIZENOST

Predsednik Johnson je omenil tudi položaj v Dominikanski republiki in dejal, da misli, da je prišel trenutek za sklenitev sporazuma. Izrazil je svoje zadovoljstvo nad napor Organizacije ameriških držav, da bi se zaključila državljanska vojna v Dominikanski republiki s politično rešitvijo, kakor jo želi tamkajšnje prebivalstvo.

Izjavil je tudi, da je zelo zadovoljen nad sporazumom, ki sta ga dosegla Egipt in Saudska Arabija glede Jemena, in pristavil, da meni, da bi moral biti tudi indijsko-pakistanski spor glede Kašmira mirno rešen.

O novem ameriškem veleposlaniku na Poljskem, Gronouskem, ki je poljskega po-

rekli, je Johnson izjavil, da bo njegovo poslanstvo zlasti v tem, da bi »vzpostavil z vzhodnoevropskimi ljudstvi mostove za povečanje trgovinske izmenjave in za izmenjave mnenj in obiskovavcev«.

Zadnje dni je komunistična Kitajska preko svojega tiska ponovno naglasila, da nasprotuje vsakemu posredovanju Združenih narodov v vietnamskem sporu. »Ljudski dnevnik«, glasilo pekinške vlade, je tudi zanimal resničnost poročila nekega francoskega lista, da bi bila rdeča Kitajska pripravljena vzeti v poštev možnost mirne rešitve vietnamskega problema, če bi bila sprejeta v Združene narode.

NI ZGLEDOV ZA MIR

Spričo tega ni nobenih izglede, da bi bilo možno v bližnji bodočnosti rešiti vietnamski spor s pogajanjem, in vojna se bo nadaljevala. Vietkongovci so — verjetno na pozive iz Pekinga in Hanoja — začeli z novimi ofenzivnimi akcijami lokalnega značaja, pri katerih dosegajo hipne uspehe, nato pa se umaknejo. Vendar se ogibljejo spopadov z ameriški silami, ki prirejajo nanje vadno širše in vedno bolj masovne pogone, ob močni podpori letalstva. Gverilci imajo zelo hude izgube in opaziti je, da postaja njihova aktivnost v splošnem mlačnejša, kar tudi ni čudno, ker se odpira pred njimi perspektiva nadaljevanja vojne v nedogled.

Nerazumljivo je, zakaj Peking in Hanoi tako zagrizeno odklanjata pogajanja. To si je razložiti samo s tem, da je Peking trdno prepričan, da bo prišlo do novega svetovnega spopada in si hoče zato »ohraniti« bojišče v Vietnamu, da bi izčrpavalo Združene države.

Bo Johnsonovo povabilo odklonjeno?

Predsednik Sovjetske Akademije znanosti, Keldiš, je izjavil časnikarjem, da je prejel ameriško povabilo, da bi prisostvoval izstrelitvi naslednje vesoljske kabine serie »Gemini«. Ta preizkus je predviden, kot znano, za oktober. Rekel je tudi, da bodo v kratkem sprejeli odločitev, če naj sprejme to povabilo ali ga odkloni.

Vendar se predvideva, da bodo Sovjeti to povabilo odklonili, ker drugače bi morali tudi oni povabiti kakega ameriškega znanstvenika k svojim vesoljskim preizkusom, katere pa smatrajo za skrivnost.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 5. septembra 1965, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojano; 10.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Kekec nad samotnim breznom«. Poveš, napisal Josip Vandot, dramaturgiral Jožko Lukeš. Prvi del. Igra RO., vodi Lojzka Lombar; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 14.30 Sedem dni v svetu; 15.30 »Usodno leto«. Radijska igra v štirih slikah, napisal Rado Bednarik. Igra RO., režira Stana Kopitar; 17.30 Popoldanski ples; 20.30 Iz slovenske folklorne - Niko Kuret: »Pratika za prvo polovico septembra«.

• PONEDELJEK, 6. septembra 1965, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Niko Kuret: »Pratika za prvo polovico septembra«; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.55 Slovenski solisti: Tenorist Rajko Koritnik, pri klavirju Silva Hrašovec. Na sporedu so samospeli Rada Simonitija; 19.15 Kulturni zakladi naše dežele; 21.00 Richard Strauss: »Salomé«, opereta v enem dejanju.

• TOREK, 7. septembra 1965, ob: 11.45 Veseli motivi; 12.15 Naš vrt; 18.30 Skladatelji naše dežele; 19.15 Današnje otroške igre, razvedrila in zabave naših otrok; 21.30 Humoreske preteklega stoletja - Anton Čehov: »Kamaleon«; 21.45 Slavni izvajalci: Violinist Jascha Heifetz.

• SREDA, 8. septembra 1965, ob: 11.45 Ansambli »Ricordi« in Joss Baselli; 12.00 Alessandro Manzoni - Zaročnica: (14) »Don Abbondio mora dati obračun«; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.15 Antologija Ivana Trinka - Rado Bednarik: (4) »Vzgojitelj mladega rodu«; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.25) - Problemi sodobnega filma - Sergij Vesel: »Po beneškem filmskem festivalu«.

• CETRTEK, 9. septembra 1965, ob: 11.45 Italijanski pevci in ansambli; 12.15 Spoznavajmo Italijo - Bruno Nice: »Terciarne dejavnosti«; 19.00 Violinske skladbe; 19.15 Zlata žlica. Pripravlja Tone Penko; 20.35 Veseli motivi iz slovenske folklorne; 21.00 »V eni noči«. Napisal Franz Werfel, dramaturgiral Ernst Schönwiese, prevedla Lelja Rehar. Igra RO., režira Stana Kopitar.

• PETEK, 10. septembra 1965, ob: 11.45 Revija solistov; 12.15 Ženski tednik; 18.00 Ne vse, toda o vsem - Hans Werner Henze: Koncert za klavir in orkester; 19.15 Od Julijcev do Jadrana: pravljice, pripovedke in legende. Pripravlja Rado Bednarik; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Zgodovina evropskih ustav - Carlo Ghisalbetti: (7) »Ustavni poizkusi v Napoleonovi dobi«; 23.00 Pojta: Catherine Spaak in Bobby Solo.

• SOBOTA, 11. septembra 1965, ob: 11.45 Pihalne godbe; 12.15 Največ, najvišje, najdlje; 13.30 Glasbeno potovanje po Evropi; 15.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 16.00 Zgodbe prve svetovne vojne; 17.00 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine; 17.20 Drugi Vatikanski koncil; 19.15 Poletna srečanja: pripravil Saša Martelanc; 20.45 Moški vokalni kvintet, vodi Humbert Mamolo; 21.00 Alessandro Manzoni - Zaročnica: (15) »Don Abbondio beži pred vojaki«; 21.45 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

5. septembra, nedelja: Lovrenc, Nedeljka
6. septembra, ponedeljek: Ljuba, Ida
7. septembra, torek: Marko, Regina
8. septembra, sredo: Marija, Adrijan
9. septembra, četrtek: Peter, Marij
10. septembra, petek: Nikita, Nikolaj
11. septembra, sobota: Milan, Emilijan

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ulica Sv. Franciška 20 - telefon 29-477

Novemu mlademu zakonskemu paru, Sergiju Bandlju in njegovi mladi gospe Nevi, ki sta se 27. avgusta združila v sv. zakon na Opčinah, prišre čestitke od prijateljev in tudi od sodelavcev in uredništva N. l.

Atentat v Južnem Tirolu

V petek preteklega tedna zvečer so teroristi na Južnem Tirolskem ustrelili dva karabinjerja. Pet napadalcev v padalskih oblekah in s čeladami na glavi se je priplazilo do orožniške postaje v kraju Sexten, sedem kilometrov južno od Innichena, ob izviru Drave. Teroristi so streljali skozi okno in so smrtno zadeli 26-letnega karabinjerja Palmeria Arina, ki je pravkar kuhal večerjo. Smrtno ranjen je bil tudi njegov 24-letni tovariš Luigi de Gennaro, ki je pri mizi prebiral ilustriran tednik. Umrl je med prevozom v bolnišnico.

Varnostne sile so začele z zasledovanjem teroristov, s pomočjo policijskih psov, a pogon je bil brezuspešen. Prvi podatek pa je dala 18-letna domačinka, Elizabeta Innerkofler, ki je povedala, da je tisti večer srečala pet neznancev s čeladami. Zagrozili so ji, da mora strogo molčati. Sumijo, da so prispeli iz Avstrije, in na podlagi opisa so tudi že obtožili dva določena človeka, ki sta policiji že znana kot terorista. Trupli obeh nedolžnih žrtev so prepeljali v Bocen, kjer so ju slovesno pokopali.

Pogreba so se udeležili vladni zastopniki in tudi južnotirolski parlamentarci. V prisotnosti nadškofa Gargitterja je opravil pogrebne obrede vojaški škof. Pogrebu je prisostvovalo tudi nad 50 tisoč ljudi obeh narodnosti.

Ta zahrbtni umor, delo nacistov, je izzval v javnosti in pri domačem nemško govorečem prebivalstvu splošno ogorčenje.

Govor kardinala Wyszyńskiego

Poljski primas, kardinal Wyszyński, je sinoči v katedrali v Wroclawu vodil cerkveno proslavo za 20. obletnico poljskega bogoslužja na zahodnopolskih ozemljih, ki so pripadala prej Nemčiji. Obdan od 62-tih škofov in nadškofov je imel pridigo, ki jo je poslušalo 20 tisoč vernikov, zbranih na trgu pred stolnico. V njej je poudaril obnovitvene in izgrajevalne napore povojnega časa na zahodnih področjih.

Govorec o odnosih med Cerkvijo in državo je kardinal izjavil, da Cerkev in država ne bi smeli biti nasprotnici ampak zaveznici. »Mi ne zahtevamo nič drugega kot spoštovanje naših pravic in to spoštovanje zaslužimo zaradi našega dela, zaradi naših naporov in naše potrpežljivosti« je izjavil.

Preveč državnih uradnikov v Italiji

Minister za preureditev državne uprave Preti je pred kratkim izjavil, da ima država preveč nameščencev. V mnogih uradih je zaposlenih preveč, tudi čisto nepotrebnih ljudi. Zato pripravlja zakonski osnutek, ki bo skrčil število upravnih mest za 20 odstotkov. Minister Preti je dodal, da skrčenje ne pomeni, da bodo odpustili sedanje nastavlence iz služb, le novih ne bodo sprejemali.

Država bo z novo uredbo prihranila precej milijard. Začeti pa bi morala z opuščanjem številnih mest v osrednjih uradih, kjer je še dosti nameščencev iz prejšnjega režima, ki si samo podajajo akte z mize na mizo. Vsekakor velja: manj uradnikov, manj birokracije.

Občinski svet v Sextenu je izdal proglas, v katerem ostro obsoja politični terorizem in se zahvaljuje oblastem, da so znale ločiti odgovornost zločincev od domačega prebivalstva.

Poveljniku karabinjerjev je poslal posebno pismo tudi nadškof Gargitter, ki obsoja zločinski atentat, ki se je zgodil prav v času, ko je postajalo ozračje med Italijo in Avstrijo boljše. Svoje globoko sožalje je izrazil ministrskemu predsedniku Moru tudi avstrijski kancler Klaus.

„Bele“ šole se odpirajo črnim otrokom

V ponedeljek, prvi dan novega šolskega leta v Združenih državah, je na tisoče črnih otrok v državah ameriškega juga prvič sedlo v šolske klopi v mnogih šolah, ki so bile doslej rezervirane samo za bele otroke. Pred 11 leti, to je leta 1954, je vrhovno zvezno sodišče odločilo, da je rasna diskriminacija v šolah nezakonita, a šele letos so lahko začeli hitreje izvajati akcijo proti rasnemu razlikovanju v šolah, potem ko so pristojne oblasti v Washingtonu sklenile ukiniti zvezne sklade vsem šolam, ki se ne bodo podredile temu sklepu vrhovnega sodišča.

Po začasnih cenitvah bo letos vsaj dvakrat več črnih šolarjev obiskovalo šole, v katerih ni več rasnega razlikovanja, kakor pa lani, ko je bilo vpisanih v take šole 66.000 črnih otrok, to je 2,5 odstotkov vseh črnih šoloobveznih otrok.

Letos so zvezne oblasti odredile skupen pouk za črne in bele otroke za vsaj štiri nižje razrede. Skupen pouk za vse razrede pa je predviden za jesen leta 1967.

Čestitka „trdih glav“

(Nadaljevanje s 1. strani)

ral slovenski katoličan ravnat samo po političnih kašipotih, ki mu jih postavlja »K. g.«, ker smo se prepričali (in na žalost se je o tem prepričala tudi ogromna večina slovenskih katoličanov), da ti kašipoti navadno ne kažejo poti naprej, ampak zavajajo na nove stranpoti in v nove zagate, tako katoličane kot slovenski narod na splošno in da nimajo nič opraviti s katolištvom in Cerkvijo. Nikjer v svetem pismu in ne v navodilih Cerkve namreč ne moremo najti potrdila, da je »pravi« slovenski katoličan samotisti, ki pristane na vse politične teze, katere zagovarja »K. g.«, oziroma ozka skupina, ki ga skuša izkoriščati za svoje glasilce.

Ravno zato, ker smo prepričani v pravilnost idejnega in političnega pluralizma, iskreno pozdravljamo dvajsetletnico »K. g.«. Pozdravljamo jo tudi zato, ker želimo naš manjšinski tisk močan in čimbolj razvejan. Toda obenem s svojimi čestitkami želimo »K. g.«, da bi v bodoče tudi on bolj iskreno in bolj dosledno spoštoval politični idejni pluralizem med slovenskimi katoličani in se prikopal do spoznanja, da je samo v takem idejnem bogastvu pravi napredek, tudi za slovenski katolicizem. Spomnimo naj ga tudi, da med krščanske čednosti ne spada samo gorečnost, ampak tudi ljubezen.

Singapur - center gospodarskih interesov

Mednarodni gospodarski tisk piše, da je odcepitev Singapura od Malajske federacije tudi posledica gospodarskih in ne samo narodnostnih sporov.

»Washington Post« spominja, da je bil Singapur najbolj razvit del malajske federacije in življenjska raven prebivalstva je bila tam najvišja. Industrializacija se naglo razvija. Singapur in federacija — piše pariški »Figaro« — sta svoj čas sklenila sporazum, po katerem bi Singapuru ostalo 60 odstotkov pristaniških dohodkov, medtem ko bi 40 odstotkov šlo v blagajno federacije, a Kuala Lumpur je hotel v zadnjem času to razmerje naravnost obrniti.

Kot piše »Financial Times«, so sklenili uvesti skupno tržišče z izjemo predpisov za prosto luko v Singapur. Vendar je federacija zadevo zavračala ter je čakala, da Singapur dvigne zunanjo tarifo za 40 odstotkov. Ministrski predsednik nove neodvisne države Lee Kuan pa je takoj po odcepitvi napovedal, da bo Singapur — kot je bilo v tradiciji Velike Britanije — trgoval z vsemi državami, vstevši komunistično Kitajsko, Sovjetsko zvezo in Indonezijo. Tako bo verjetno tudi preklical gospodarski bojkot proti Indoneziji, katerega je uvedla zvezna vlada v Kuala Lumpurju. Vendar je Indonezija že začela rovariti, da bi z zaroto od znotraj vrgla vlado v Singapur, ki ga smatra za področje malajske rase, čeprav zdaj tam že prevladujejo Kitajci. Pred kratkim so odkrili prvo tako zaroto, ki gotovo ni zadnja, glede na Sukarnove »velikopotezne« namene, da združi vsa ozemlja malajske rase v enotno (svojo) državo. Tako ni bogve kaj verjetno, da bo novo sodelovanje med Singapurom in Indonezijo trajnega značaja. Pač pa se zna v Singapur vgnezditi komunistična Kitajsko.

Rekordni uspeh ameriških astronautov

Vesoljski polet astronautov Cooperja in Conrada na raketni konici »Gemini V« se je srečno končal v nedeljo popoldne ob 1.30. Letalca sta pristala na morju, 619 kilometrov južno od otočja Bermude. S helikopterjem so ju prepejli na letalonosilko »Lake Champlain«, kjer so zdravniki ugotovili, da se nahajata v popolnoma naravnem pishofizičnem stanju. Opravila sta v 190 urah in 56 minutah 120 krožnih poletov okrog Zemlje; samo enega manj, kot je predvideval načrt. Ameriška letalca sta tudi prekosila sovjetsko prvenstvo Bykovskija, ki je poleti 1963 obkrožil 81-krat našo Zemljo v 119 urah. Cooper in Conrad sta preletela nekaj nad pet milijonov kilometrov v približno osmih dneh. Med poletom sta opravila dolgo vrsto poskusov, ki bodo služili za prihodnjo odpravo na Luno, katero pripravljajo Američani za leto 1969.

Astronavta podviga »Gemini-5«, Cooper in Conrad, sta zdaj na oporišču Cape Kennedy, kjer poročata zdravnikom in znanstvenikom o svojih vtisih med fantastičnim osemdnevnim vrtenjem po vesoljskem prostoru. Njuno stanje je v vsakem pogledu zadovoljivo, kar potrjuje mnenje, da lahko človek brez škodljivih posledic leti na Luno in nazaj. To je tudi prepričalo zdravnike vesoljskega centra, da lahko dovolijo štirinajstdnevno letenje po vesoljskem prostoru, ki je v načrtu za mesec januar, ko bodo izstrelili v krožnico kabino »Gemini-7«.

Posebno pozornost posvečajo zdravniki dejstvu, da sta Cooper in Conrad v dneh, ko sta bila v kabini v stanju breztežnosti, precej izgubila na svoji telesni teži, katero pa sta v 24 urah v veliki meri spet pridobila, ko sta bila na Zemlji. To je nekaka skrivnost, katere še inso pogruntali.

Astronavta bosta morala ostati odrezana od sveta še en teden, da bosta lahko v miru poročala znanstvenikom o vsem, kar sta doživela. Vendar je verjetno, da jima bodo dovolili, da se sestaneta s svojima ženama. Ko bo končano njuno poslanstvo na oporišču Cape Kennedy, ju bodo poslali v vesoljski center v Houston od tam pa verjetno v Atene, skupaj z drugimi astronauti, da se bosta udeležila mednarodnega astronautskega kongresa od 13. do 18. septembra. To naj bi bil tudi začetek njunega »potovanja po Zemlji«, kot je določil predsednik Johnson, da bi nagradil Cooperja in Conrada za njun izredni podvig.

Smrt pod plazom

V ponedeljek popoldne se je pripetila v švicarskem kraju Saas Almagel strahovita nesreča, ki je zahtevala 96 smrtnih žrtev. S pobočja gora se je utrgal plaz z ledenika Allalin in je zasul nekaj delavskih barak pri zaježitvenih delih reke Saas. Leden gmeta kakih petsto tisoč kubičnih metrov se je vsula z višine 300 metrov na gori Mattmark in je zasula delovišče, ki leži zdaj dvajset metrov pod kupi ledu in kamenja. Reševalna dela so morali prekiniti, ker grozi da bo spolzel v dolino še zgornji del ledenika. Med ponesrečenci so po večini italijanski delavci, zlasti iz Benečije.

Švicarska vlada je takoj odredila preiskavo. Rdeči križ je pa pozval vse države, naj prispevajo za pomoč prizadetim družinam. Večjo vsoto je poslal na pomoč tudi papež in državni predsednik Saragat.

Pozneje so objavili, da je pri katastrofi v Mattmarku izgubilo življenje 88 tujih delavcev, med njimi 56 Italijanov. Nekaj jih je tudi iz Furlanije in Beneške Slovenije, eden pa iz goriške pokrajine.

KDO SEM?

EDVARD KOCBEK

Naj zdaj spregovorim še besedo o svojem krščanskem verovanju. To so v meni najgloblje, hkrati pa najbolj premišljene in človeške stvari, zato so ključnega pomena za vse moje dosedanje misli. Verjetno je verovanje moji naravi kongenialno, kljub temu sem ga moral hote in neho te preizkušati v težkih pozicijah življenja in v skušnjavah zahtevnega duha. Bog mi je ek-statični in proti-naključni izvor in značaj našega življenja, poslednja in temeljna brezpogojnost v naših zgodovinskih pogojenih medčloveških srečanjih, bistvo našega samotranscendiranja. V tem smislu mi je krščanstvo najbolj življenjska in človeška religija, ne pa samo vizija, ki je enkrat za vselej konstituirala zavest o človekovi nedokončanosti in dimenzijo o neskončnosti, zakoreninila v človeku koprnjenje po totalni blaženosti in vzpostavila obljubo o enotnosti človeštva, kakor je to pred kratkim spoznal vodilni francoski komunist Roger Garaudy. Zato nisem samo ostal veren, temveč sem svojo vero krepil ob vseh elementarnih spoznanjih modernih mislecev, tudi ob spoznanjih sodobnega ateizma, posebno ob spoznanju, da je pravzaprav vsak človek ateist spričo neznanjskega pojma o neizmernem in nedoumljivem Bo-

gu kot počelu, središču, začetku, koncu in razlogu vsega, kar v človeku noče propasti, se nesmiselno mučiti v praznem krogotoku človečnosti in se izroditi v nihilizem in cinizem. Sredi kozmično razgibane sodebnega človeškega nereda mi je bil Bog vedno bolj eksistencialna kakor esencialna navzočnost. Navzoč mi je vedno bolj v človeškosti, v življenjskosti in darežljivi odprtosti. Teološko problematiko sem zgodaj dognal v Péguyjevem smislu, ki je dejal: Nekateri verujejo v Boga, ker ne premorejo moči, da bi bili sinovi sveta, drugi verujejo vanj, ker nočejo biti človeški, tretji ljubijo Boga, ker nikogar ne morejo ljubiti. Vso svojo mladost in moškost sem se bojeval za evangelizacijo krščanstva, zoper njegovo klerikalno instituiranje. V tem naporu sem dognal, da je ljubezen do Boga kot poslednje brezpogojnosti le najvišji način ljubezni do sveta in človeka. Junaška in genialna Simone Weil me je potrdila s spoznanjem, da Bog biva resnično, kadar sem si gotov dejstva, da moja ljubezen na zemlji ni iluzorna. Prav v tem smislu so se vprašanja o Bogu in religiji danes radikalno odprla, Bog se razodeva kot transcendentni tretji v mojem razmerju do bližnjika. Z drugimi besedami: vertikalnemu

pojmovanju Boga se pridružuje horizontalno pojmovanje. S tem postaja verovanje totalno, dokončna spojitev eksistence in esence, začetek človekovega stvarnega pobožanstvenenja. Verovanje, ki ne čuti več usodne daljave do sveta in življenja, zmora združevati objektivno in subjektivno stran biti ter hkrati transcendirati vse preobražajoče se, relativno in minljivo, ter pomirjati človeštvo s samim seboj.

V tej luči lahko govorimo o pravi koper-nikanski revoluciji v sodobni krščanski teologiji. V čem je natančno vzeto ta veliki preokret?

Dva postulata sta se danes jasno in odločno postavila zoper naše tradicionalno in sklerotično pojmovanje Boga, z ene strani nadzgodovinska narava božjega bitja, z druge strani pa zgodovinsko razvojna narava človeka. Če hočem biti jasnejši, moram spregovoriti o dveh procesih, ki sta začela delovati v krščanski zavesti. To sta proces demitologizacije naših predstav o Bogu in verskih skrivnostih, kakor jo je povzročil splošni in zakoniti razvoj moderne znanosti, in proces medčloveške krize, ki je prišel v doslej najbolj akutno krizo in ki ga niti neokapitalistični humanizem niti materialistično tehnični socializem ne moreta rešiti, ker se prvi zateka v funkcionalni pragmatizem, drugi pa v neprepričljivi utopizem.

(Dalje)

I Tržaškega

O razlastitvenih problemih v Dolini

Kot smo poročali v zadnji številki, je na zahtevo Ustanove tržaškega industrijskega pristanišča tukajšnja prefektura objavila drugi seznam lastnikov zemljišč, ki jih nameravajo razlastiti za potrebe naftovoda Trst-Bavarska. Prizadeti lastniki so imeli 15 dni časa, da so lahko vložili na prefekturo pripombe k omenjenemu prefekturnemu ukrepu.

Odbor za pomoč razlaščenecem, ki ima svoj sedež v Trstu, ul. Machiavelli 22, je po temeljiti proučitvi celotnega vprašanja sklenil svetovati prizadetim lastnikom, naj v predpisanem roku predložijo prefekturi prizive, in v več primerih tudi poskrbel za sestavo samih prizivov. Odbor je namreč mnenja, da je glede na važne posledice, ki jih bo zgradnja izhodišča naftovoda imela za gospodarsko in socialno strukturo dolinske občine, nujno potrebno, da se izkoristijo vse možnosti, ki jih nudi obstoječa zakonodaja, s čimer naj se vsaj delno odtehta škoda, ki jo bo za prebivalstvo dolinske občine predstavljala že sama izguba 100 ha v ogromni večini plodne zemlje. Poleg gospodarskega in socialnega momenta ima omenjeni odbor seveda stalno pred očmi tudi narodnostni činitelj, saj bo na stotine slovenskih ljudi zgubilo mnogo nepremičnin, ki so zanje predstavljale drago-

posameznih industrijskih objektov. Te pravice pa se prizadeti lastniki dejansko že zato ne morejo poslužiti, ker Ustanova industrijskega pristanišča, oziroma družba SIOT takega podrobnega načrta doslej ni prefekturi nikdar dostavila. Kakšne pripombe naj lastniki dajejo, če ne poznajo načrta in če ta načrt sploh ne obstaja? V tej zvezi nastane tudi vprašanje, kako more prefekt presoditi, ali je določen industrijski objekt javne koristi, če ni videl podrobnega načrta?

Gradnjo naftovodov in podobnih naprav urejuje poseben petrolejski zakon iz leta 1932. Ta pa ne predvideva trajne zasedbe zemljišč, temveč le zasedbo za rok, ki ga določa posebno ministrsko dovoljenje.

Iz vsega tega bi med drugim izhajalo, da Ustanova industrijskega pristanišča nima pravice od prefektore zahtevati razlastitvenega postopka, ker za to ni pristojna. Vsi razlastitveni ukrepi pa bi bili nezakoniti.

ZA POMOČ RAZLAŠČENCEM

Odbor za pomoč razlaščenecem je doslej poskrbel, da je bilo vloženih na prefekturo 22 prizivov, v katerih se predvsem izpodbija zakonitost zadnjih razlastitvenih ukrepov. Kot smo zvedeli, ponuja sedaj Ustanova industrijskega pristanišča nekoliko večje cene za zemljišča v Dolini, a te cene so po mnenju odbora še vedno nepravilne. Neumestni so tudi protipredlogi, ki jih je omenjeni ustanovi dal Konzorcij razlaščenecv. Ta bi se baje zadovoljil s cenami 1000 - 1200 lir za kv. m.

Medtem so se ponekod dela za zgradnjo naftovodnega izhodišča že pričela. V nekatere parcele kar vdirajo s stroji in se nič ne ozirajo na pritožbe lastnikov zemljišč. Kako je cena, ki jo ponuja Ustanova industrijskega pristanišča krivična, najbolj zgovorno dokazuje primer Karla Mahničarja, ki naj bi prejel za štiriprostorno stanovanjsko hišo s pritliklinami in dvoriščem — poslopje se nahaja ob cesti — samo 640 tisoč lir. Čudimo se, kako je mogoče, da Ustanova industrijskega pristanišča določa tako nizke cene, ko vendar obstaja posebna ocenjevalna komisija, kateri predseduje dr. Silvo Teiner, ki je znan prvak Italijanske socialistične stranke.

V petek bo ob 20.30 v kino dvorani v Dolini zborovanje razlaščenecv. Pobudo za to zborovanje je dal Odbor za pomoč razlaščenecem.

Nabrežina:

POTREBNA SO NOVA LJUDSKA STANOVANJA

Devinsko-nabrežinski župan D. Legiša se je v sredo sestal s predsednikom in podpredsednikom Ustanove za gradnjo ljudskih hiš. Predmet razgovorov je predstavljala nujna potreba, da se v devinsko-nabrežinski občini čimprej zgradi določeno število ljudskih stanovanj. Župan je predstavnika omenjene ustanove opozoril, da skoraj ne mine dan, da bi ne prihajali na županstvo družinski očetje in matere in

naravnost moledovali za stanovanje.

Na sestanku so zato proučili možnost, da bi občina na osnovi deželnega zakona z dne 22. 7. 1965, števil. 12, zaprosila deželno upravo za prispevek in tako zgradila 12 stanovanj, ki bi skupno stala 60 milijonov lir. Prispevek dežele bi znašal največ 60 odstotkov vseh stroškov, ostalo bi občina delno poravnala z lastnimi sredstvi, delno pa s posojilom.

O tem vprašanju bosta razpravljala tako občinski odbor kot občinski svet, in sicer najbrž v drugi polovici tega meseca, ker 11. novembra poteče rok, v katerem mora občina vložiti na deželo prošnjo za prispevek in vse druge potrebne listine.

Te dni je tržaški prefekt potrdil sklep devinsko-nabrežinske, zgornje in miljske občinske uprave, po katerem bo nabrežinski župan D. Legiša zastopal omenjene občine v upravnem svetu Ustanove za gradnjo ljudskih hiš v obdobju 1965-69. Te občine je v omenjenem upravnem svetu doslej zastopal miljski župan.

Beneška Slovenija

Rezijska dolina:

POPOTNI VTISI

Po mnogih potopisih in dopisih je človek dobil vtis, da je dolina Režije pust, prazen in odbijajoč svet, daleč nekje Bogu za hrbtom. Vendar pa dobi popotni danes vse drugačno sliko, če obišče to 12 kilometrov dolgo dolino ob šumeči Beli ali wödi, kot ji pravijo domačini. Stisnjena je res med vlažnimi ali muževnimi Muzci, odtod ime pogorja, in med visoko Žrdjo na severu.

Nekoč je bila speljana ob vodi le ozka, skoraj neprehodna pot komaj do polovice doline, do Ravence. Danes pa vodi od postaje Režijute prav dobra cesta s stalno avtobusno zvezo. Od Ravence pa se z vsakim avtom lahko pelješ po lepih ovinkih navzdol na drugi breg Bele do Njive in Osojan, kjer se asfaltirana cesta odcepi navzdol mimo elektrarne do Bele, kjer se zpet priključi h glavni cesti. Od Njive pa greš po lepi, sicer neasfaltirani cesti po strmih grebenih med Belo in njenim pritokom do Stolbice. Od tu dalje do Korit pod Kaninom pa ne moreš več z vozilom.

Ceste, razen stranskih potov, so v glavnem urejene. Tudi hiše po spodnjih vaseh niso več tako zanemarjene kot v časih, ko je veljalo, da mora vsak Režijan kot škarje in brus v svet.

Ljudje sicer nimajo dosti njiv. Pomagati bi si pa mogli z umno izrabo gozda in pašnikov. K izboljšanju gospodarskega stanja je zadnji dve leti dosti pripomogel tudi turizem. Kdor hoče uživati res pravi planinski počitek, naj le pride v Režijo. V Ravenci je odprtih več prav moderno urejenih gostišč s sobami za tujce; imajo celo ogrevalnike po sobah in krasne razgledne terase. Ob vodi pa opaziš že precej nedeljskih ribičev. Glavni kraj je zlasti na trgu pod cerkvijo lepo urejen. Tu bi se mogel razviti tudi zimski šport; le malo podjetnosti bi bilo potreba.

Še besedo o prebivavcih. Izsledjujejo se še res precej, čeprav ni to prav zadnja in nujna potreba. Tudi v naših ljudeh se poznajo spremembe. Le starejša ženska nosijo še običajno črno obleko in se pehajo z oprtnjaki gnoja ali nažete trave v strme laze. Starejši rod je še ohranil svojo govo-

PROSLAVA 5. SEPTEMBRA

Slovenska skupnost bo v nedeljo, 5. septembra dopoldne, počastila bazoviške junake, ki so jih pred 35 leti ustrelili fašisti na bazoviški gmajni. Ob 10.30 bo maša zadušnica v bazoviški cerkvi, ob 11.30 bo pa pred spomenikom na bazoviškem strelišču spominska svečanost s petjem, z recitacijami in govorom.

Počastitev se bo vršila v vsakem vremenu.

cen kapital, zaradi česar so bili doslej vsaj delno gospodarsko neodvisni in so se zato lažje tudi narodno ohranjevali ter lažje kljubovali asimilacijskemu pritisku.

Po proučitvi vprašanja sedanjih in bodočih razlastitvenih ukrepov v korist Ustanove industrijskega pristanišča, oziroma naftovodne družbe SIOT, je Odbor za pomoč razlaščenecem prišel do zaključka, da smejo prizadeti lastniki zemljišč iz dolinske občine upravičeno osporavati zakonitost dosedanjih razlastitvenih ukrepov. Ustanova industrijskega pristanišča bi namreč po svojem statutu imela pravico, da se posluži vseh ugodnosti, ki jih predvideva zakon o razlaščenju zaradi javne koristi (števil. 2359 iz leta 1865), samo v primeru, da se na njenem področju zgradijo industrijski objekti (industrijski obrati, tovarne). Ker pa postavitev zbiralnikov nafte ni mogoče smatrati za industrijski obrat, bi bil ves dosednji postopek za zasedbo zemljišč nezakonit.

Po objavi zadnjega seznama so imeli zainteresiranci pravico, kot smo že pisali, vložiti priziv na prefekturo in tako obrazložiti svoje pripombe k podrobnemu načrtu

POGAJANJA ZA OBČINO

V večini občin goriške pokrajine so se stranke že domenile in izvolile župane ter odbornike. Pogajanja med strankami leve sredine se pa še nadaljujejo za sestavo občinskih odborov v Gorici, Trzinu in pri pokrajini.

Sinoči so imeli predstavniki treh strank ponovna pogajanja na sedežu socialdemokratske stranke. Odprto je še vedno bilo vprašanje vključitve predstavnika SDZ v občinski odbor. Kakor kaže, bo prišel v mestni odbor odvetnik Šfiligoj, toda ne bo veljalo kot samostojno mesto njegove skupine, ampak mu bo en sedež odstopila demokristjanska stranka. V pokrajinski odbor bo pa prišel Slovenec Marko Waltritsch, ki je kandidiral na socialistični listi.

ODKRITJE SPOMINSKIH PLOŠČ

Že dalj časa pripravljajo stari goriški študentje spominsko proslavo dvema odličnima borcema za pravice goriških Slovencev v dobi pred prvo svetovno vojno.

- Kanalska dolina

rico. Mlajši tudi še pozna nekoliko domače narečje, a se ga brez potrebe sramuje. Novo življenje diha tudi v tej dolini. S podporo deželnih oblasti, pa tudi z notranjim prepričanjem in vztrajnostjo bi mogli ljudje še ostati na rodni zemlji, katero včasih brez potrebe zapuščajo.

Sv. Višarje:

RADIJSKI PRENOSNIK

V nedeljo je bil dokončno postavljen na Sv. Višarjah moderen televizijski prenosnik, namesto starega iz leta 1959. Nova naprava bo omogočala nemotene oddaje po vsej Kanalski dolini in bo neodvisna od elektrike v ozračju in okvar na električnem omrežju. Pojavljajoče se hibe bodo mogli odstraniti s pomočjo elektronskih utripov naravnost iz videmske centrale brez posega delavca na kraju. Pri prenosniku so vključeni tudi samodelni električni generatorji, ki takoj nastopijo, če zmanjka tok v omrežju. Prenosi po novih napravah se bodo začeli še v tem mesecu.

Romarska sezona na Svetih Višarjah bo kmalu pri koncu. Neugodno in hladno vreme je letos precej oviralo romanje na goru. Nedeljskih izletnikov po žičnici je pa bilo še precej.

Centa:

FOLKLORNI PRAZNIK

V sredi septembra bo v Centi, ki nosi ime »biser Furlanije« mednarodni praznik ljudskih tradicij, šeg in noš. Povabljeni so folklorne skupine iz Italije, Jugoslavije, Grčije, Holandske in Avstrije. Turistični odbor je nalašč izbral tiste dni, ko se pričakuje ugodno vreme in bodo gostom na razpolago tudi jesenski pridelki, zlasti okusno grozdje, čeprav računajo, da bo tega pridelka v okolici za okrog 40 odstotkov manj kot lani, in sicer zaradi toče.

Po podgorskih občinah je še vedno živahna polemika proti sekanju drevoredov ob glavnih cestah. Posebno po tistih, ki vodijo proti Čedadu. Ceste so vsekakor zgubile na turistični privlačnosti. Na ugovore od raznih strani je pristojno ministrstvo v Rimu že zagotovilo, da bodo drevoredi, razen na nevarnih ovinkih ostali na svojih mestih.

osebni zbirki so nabrali potrebno vsoto za odkritje spominskih plošč goriškemu politiku in kulturnemu delavcu dr. Antonu Gregorčiču ter založniku, pisatelju in politiku Andreju Gaberščku.

Spominska svečanost se bo vršila v nedeljo 12. septembra. Ob 11. uri dopoldne bo odkritje spominske plošče Andreju Gaberščku. Njegovo življenje in delo bo opisal v govoru prof. Rado Bednarik iz Gorice. Popoldne ob treh se bo pa odkrila spominska plošča dr. Antonu Gregorčiču na Vrsnem. Govoril bo pisatelj France Bevk. Goriški in tržaški Slovenci so vljudno vabljeni, da počastijo spomin zaslužnih mož.

Sovodnje:

POKRAJINSKA CESTA

Praški in neurejeni cestni odsek iz Štandreža do Sovodenj je zopet na dnevnem redu. Zdi se, da gre to pot bolj zares kot doslej. Vsaj tako upanje dajejo besede predsednika pokrajinskega odbora Chientarolija. Poročal je o pripravah za zgradnjo avtomobilske ceste s podaljškom do Villesse. S tem v zvezi je tudi ureditev ceste iz Gorice preko Sovodenj v Zagorje. Tehnični urad skrbništva za javna dela zahteva v načrtu nekatere popravke, katere je pokrajinski odbor še na isti seji odobril. Gre namreč za to, da ne bo cesta na zadnjem odseku ovirala mestnega regulacijskega načrta.

Po prvotnem načrtu bi morala teči cesta od Pilošča po smeri sedanje poljske poti. Most čez Vipavo v Sovodnjah pa bi moral biti preložen precej nižje od železniškega viadukta.

STARA GORICA SE PODIRA

Stari mestni deli pod gradom, v Rabati in v nekdanji Židovski ulici izginjajo in se umikajo novim stavbam. Marsikje se pa stare hiše same od sebe podirajo in se morajo stanovavci iz njih izseljevati. Ulica Ascoli je že na tem, enako v Rabati.

Zdaj so se začele krhati in rušiti tudi stare stavbe v Kočeviji, ki je bila nekoč glavna cesta na grad. Po njej kopljejo jarke za odtoke. Spodkopavanje tal je v ponedeljek povzročilo, da so začele pokati stene poslopja št. 46. Gospodinja je pravkar hotela opozoriti delovodjo na nevarnost in je odklenila stranski vhod. Tedaj se je nad vrati sesulo staro kamenje in pokazala se je velika odprtina kakih 10 kvadratnih metrov. Hišna gospodinja in delavec sta v zadnjem hipu odskočila in se rešila pred kamenitim plazom. Gasilci so steno podprli z debelimi hlodi, a hiša bo težko še uporabljiva. Tako se počasi izgublja arhitekturne zanimivosti stare Gorice, ker nihče ne skrbi za obnovo.

Mesto, ki je nekoč slovelo po svojih zgodovinskih značilnostih, bo kmalu postalo enako kot jajce jajcu modernim, brezdušnim naseljem.

Arhitekt Maks Fabiani, ki se je še edini boril za umetnostno lice Gorice, je že pred leti umrl. O njem in njegovem delu bo izdala mestna občina posebno knjigo, čeprav ni mogel zaradi pomanjkanja sredstev ohraniti zanimivosti stare Gorice, kot je to storil njegov drug, Plečnik v Ljubljani.

Krmin:

OBCINSKI ODBOR

Po dolgem času so se tajništva treh sredinsko levičarskih strank vendarle sporazumela za sestavo občinskega odbora. Na torkovi seji so izvolili za župana zemljemerca Pavla Benettija, člana demokristjanske stranke. V odboru so še en socialisti in dva člana izvoljena na demokristjanski listi. Eden od teh je Slovenec, tovarnar pohišstva Ivo Prinčič, ki bo upravljal občinske finance! Odborniška namestnika sta pa en socialist in en demokristjan.

Po dolgem času je torej demokristjanska stranka uvidela potrebo, da vključi v občinski odbor tudi enega domačina slovenske narodnosti. Prebivavci Krmina in okolice so uverjeni, da bo novi odbornik Prinčič uspešno zagovarjal tudi posebne pravice občanov slovenske narodnosti.

MEDNARODNE PEVSKE TEKME

V okviru pokrajinskih kulturnih nastopov bo goriško pevsko društvo »C. A. Seghizzi« pripravilo tudi letos mednarodno pevsko tekmovanje. Kot vsako leto, bodo nastopili tudi letos ob Andrejevem sejmu, in sicer dne 4. in 5. decembra v veliki telovadnici dvorani.

Pevskim zborom so že bila razposlana vabila k udeležbi. Nastopali bodo po večini že znani zbori, tudi iz Slovenije in Koroške. Poleg teh bomo pa poslušali še tri nove iz Padove, Feltre in Belluna. Najbrž bo nastopil tudi pevski zbor iz Kamnika, ki je na mednarodnem pevskem tekmovanju v Arezzu odnesel eno prvih odlikovanj.

Ljubitelji pevske umetnosti pričakujejo, da bo letošnja organizacija koncertov boljša od lanske.

ZIVINSKA POSTAJA

Odkar je izbruhnila v začetku avgusta na Proseku slinavka, se je usmeril prevoz živine na goriško postajo. Spočetka se je živinozdravniški pregled, ocarinjevanje in odprava železniških voz le s težavo odvijala. Po prvih tednih so se pa uslužbenci znašli, da vse gladko teče. Veliko število dninarjev in drugih uslužbencev je dobilo dnevni zaslužek pri živini na goriški postaji.

Od začetka avgusta je prišlo iz Bolgarije, Romunije, Ogrske in Jugoslavije okrog 1070 tovornih voz. Pripeljali so 10.800 glav goveda, 16.400 ovac, 630 prašičev in 378 konj. Razmere na proseški postaji so se pa zdaj že toliko uredile, da bo lahko spet zmogla ves tovarni živinski promet. Za Gorico pa bo to zopet pomenilo gospodarski udarec.

PONOVNO OBVESTILO

Opozarjamo starše ali njih namestnike, da traja vpisovanje v slovenske nižje srednje šole, in sicer v 2. in 3. razred, do 25. septembra. Ne odlašajte do zadnjega dneva. Za pojasnila obrnite se na šolsko tajništvo!

Naše starše in družine ponovno opominjamo, naj se zavedajo svoje dolžnosti, da spada slovenski otrok v slovenske šole katerekoli stopnje. Vsako izgovarjanje in oportunistično strahopetstvo bo samo v škodo njihovih lastnih otrok!

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Iz mednarodnega književnega sveta:

Spoštuj življenje!

To leto je pri zapadnonemški založbi Leben im Bild, Aalen, Stuttgart, izšel album fotografskih manifestacij o našem življenju. Fotografije je izbral Berndt von Gleich, medtem ko sta predgovore napisala Gerhard Kühn in Albert Schweitzer.

Delo je paša za oči in bo resnično razveselilo vsakega pravega ljubitelja prirode in vsakega resničnega humanista. Tehnično zelo uspele fotografije (skupno 96, od tega 22 barvnih, vse na odličnem papirju in v velikem formatu) prikazujejo nastajanje, zorenje, razrast in propad v živem svetu. Uspešno je predstavljena čudovitost življenja, pred katero človek dobi resnično spoštovanje, odtod nemški naslov »Ehrfurcht vor dem Leben«. Odlični so posnetki enoceličarjev pod mikroskopom; prav vidi se, da je ta svet bogato inspiriral fantazijo današnjih slikarjev modernistov (Kandinsky, Klee itd.). Posrečeni so posnetki iz sveta žuželk, opozoril bi le na odlične prikaze razvojnih faz metulja ali pa na izredno plastične fotografije polža, ki prikazujejo, kako se žival pomika iz hišice. In sijajne slike mimikrije ali satovja, polnega čebel. Preveč bi narasel pričujoči zapis, ko bi se pomudil ob vsaki sliki: tu so sijajni posnetki žab, rib, ptic, eksotičnih in naših, a tudi sesalcev (govedo, opice, mroži, netopirji, odlični posnetek leoparda v napadu, nosorogi itd.).

Drugi del knjige je posvečen življenju človeka: ljudje daljnih dežel, mlade matere, otroci, starci, mladeniči in odrasli, vse v več ali manj odlični fotografiji. Socialne stiske nerazvitih dežel, še ne premagano razdejanje minule vojne, begunci, črn-

ski otročki, Kitajci na Južni Formozi, slepci, orientanci, pa naš dobrosituirani zahodnoevropski človek, vse v pisanem panoptiku življenja, zajeto v oko kamere. Zadnja slika prikazuje starca na mrtvaškem odru, obdanega od črnih, žalujočih žensk. Pač simboličen prikaz človekovega življenja od rojstva do smrti.

Knjigi bi se morda dalo pripomniti, da zlasti v živalskem delu včasih nekoliko preidlično prikazuje naravo. Življenje v rastlinskem in živalskem svetu je krut in neizprosni boj za obstanek, v katerem šibkejši podleže. Se v človeškem svetu, ki ga sicer blaži humanizem, se te stvari velikokrat več ali manj dogajajo. Te dni sem na Dunaju gledal madžarski film, ki je prikazoval življenje gozda: lisice na lovu, ježe, nevarnost, ki jo za živali predstavlja lovec. Tam je bilo dovolj jasno podčrtano: gozd ni igrišče, temveč kruto bojišče za obstanek. Za vso idiličnostjo se zrcali ta trpka resnica.

Morda je to v pričujoči knjigi nekoliko premalo podčrtano in morda si tu in tam slike, ki so razporejene v redu od manj razvitega do visoko razvitega življenja tu in tam ravno v tem principu dovolj konsekventno ne sledi.

Spretni tekst ni napisan le v nemškem, temveč tudi v angleškem in francoskem jeziku. Zato bo knjiga morda našla tudi slovenskega bralca. Zlasti bi prišla prav pri prirodoepisnem pouku, razveselila bi profesorje prirodopisja, oplemenitila pa bi tudi naše mlade ljudi. Obsega 138 strani velikega formata in stane 38 nemških mark.

Lev Detela

KONCERT MADRIGALISTOV CHAPMAN COLLEGEA

Na svoji koncertni turneji po Evropi je nastopil v Kulturnem domu v Trstu zbor madrigalistov Chapman Collegea iz ameriškega mesta Orange. Škoda, da je bil koncert takega odličnega pevškega zbora v neugodnem času sredi poletja, ko je mnogo ljudi na počitnicah in je tudi sicer toplo poletno vreme malo prikladno za globlja ter intimna doživetja. Se posebej bi se bili morali tega koncerta udeležiti pevovodje in pevci, da bi slišali in primerjali svojo interpretacijo in pevsko tehniko z načinom reproduciranja vokalnih glasbenih del umetnikov, ki živijo daleč in v dokaj drugačnem kulturnem območju. Po blešku, mehko, barvi, zlitju glasov, po bistri interpretaciji se odlikujejo tudi nekateri naši zbori, toda zlepa ne slišiš do take popolnosti izpeljanega dinamičnega loka. Prav zato, da doseže večjo enotnost in zbranstvo, je pevovodja William D. Hall razporedil pevce po glasovih v križanih vrstah in ne po glasovnih odsekih, na kar smo vajeni; poleg tega so vse skladbe razen Bachove kanitate peli brez not in je prva vrsta s pevovodjem vred sedela.

Ce dodamo temu še prijazno zadržanje nastopajočih, je tudi zunanja podoba zbora nudila prazen vtis. Zbor sestavlja osem pevk in devet pevcev, dijakov Chapman Collegea, umetnostne in jezikovne visoke šole v mestu Orange, nedaleč od Los Angelesa; torej mladih ljudi, ki se pa gotovo že nekaj časa vneta ukvarjajo s pevsko umetnostjo. Program njihovega koncerta je bil raznolik po časovnem nastanku, po stilu in po vsebini zapetih pesmi: od božičnih motivov Pulitzerjevega nagradjenca za glasbo Johna La Montanea in znamenite ameriške božične pesmi češkega izvora »Pesem bobna« do moteta poznorenesančnega skladatelja Williama Byrda »Ozri se na nas, Gospod«, od slovaške ljudske pesmi v priredbi Harolda Schimmerlinga »Kje so moje krave« do pesmi »Ne jokajte več«, ki jo je napisal v 17. stoletju John Dowland in jo v modernem stilu uglasbil C. Armstrong Gibbs; od skladb Orazia Vecchija, Luke Marenzia, Orlanda Lassa do Ralpha Vaughana Williamsa, od Horačeve prosto prevedene ode »Kloridi«, ki jo je uglasbil Arthur Norris, in do modernega madrigala Michaela Hennagina o pretresljivi tožbi matere za izgubljenim sinom itd.

Zaostajala je Bachova Kantata 106, katere izvedba je otežila koncert in je bila z ozirom na ostale nedognana in medla.

Z. H.

Zanesljivost Pavla Diacona

Vsak dan poročajo o novih najdbah skupine Münchenskih arheologov, največ študentov, ki kopljejo na griču Santino pri Invillinu v Karniji, kjer je nekdanja stala langobardska utrdba Ibligine, kot poroča Pavel Diacon v svojem delu »Historia Langobardorum«. Arheologi so našli že precej stvari, ki potrjujejo resničnost Diaconovih navedb, med drugim razvaline utrdbe, npr. vhod z nekaj stopnicami in ostanke obrambnega zidu, tri okostja in bronasto sponko, ki je verjetno iz šestega stoletja, ko so se pojavili Longobardi v Italiji, od kamor so prispeli iz današnje Slovenije. Še prej pa iz panonskega področja. Arheologi so našli tudi okraske konjske opreme iz bron in bronast kovanec. Z izkopavanji nadaljujejo in prof. Werner z Münchenske univerze, ki jih vodi, je prepričan, da bo našel še druge elemente, ki bodo potrdili obstoj langobardskega gradu Ibligine.

Te najdbe so nedvomno zanimive tudi za slovensko arheologijo in zgodovino, ker nudijo možnost primerjave z najdbami iz prvih časov slovenske naselitve na današnjem slovenskem ozemlju in zlasti še v sosenščini Furlanije. Tudi na ozemlju Slovenije so bili najdeni okostnjaki in predmeti, ki jih je možno pripisati Langobardom, saj je znano, da so imeli več desetletij zasedeno slovensko ozemlje. Pomembna langobardska naselbina je bila npr. pri Kranju in gotovo so bile njihove naselbine tudi v drugih krajih. Zanimivo bi bilo npr. dognati etnološke in kulturne razlike med svojim pomikanjem na zahod in vodili potem z njimi hude boje na zahodni meji, ki so trajali kakih 200 let in so ostali v bistvu neodločeni.

Sedanja izkopavanja so pomembna tudi zato, ker indirektno potrjujejo tudi resničnost drugih poročil Pavla Diacona, katerega »Zgodovina Langobardov« je, kot znano, najstarejši in najpomembnejši vir tudi za najstarejšo slovensko zgodovino.

E. Z.

Sadovi slovenske vzgoje in šole

Kdor se je letos poleti hodil kopat ali se sončit na našo obalo — od Devina do Milj — je lahko ugotovil, da je med raznimi jeziki, v katerem so se med seboj pogovarjali kopalci, imela poleg italijanščine svoje častno mesto tudi slovenščina. Zanimiva je bila nadalje ugotovitev, da je med slovensko govorečimi kopalci odločno prevladovala mladina. Nekega dne smo na obali v Sesljanu nalašč opazovali srednje staro žensko, ki je pripeljala s seboj k morju tri otroke, stare od 10 do 15 let. Verjetno je bila njih mati ali vsaj ožja sorodnica. Medtem ko se je ženska vselej, kadar je govorila z otroki, nekam v strahu ozirala okrog sebe in jim potihlo odgovarjala, so se otroci zelo glasno med seboj pogovarjali in tudi mater ali sorodnico zelo glasno nagovarjali ali ji odgovarjali.

Pojav je zelo zanimiv, kajti ta naša rojkinja prav gotovo ni bila tako molčeča iz obzira do drugih kopalcev, temveč zato, ker jo je bilo strah in morda podzavestno tudi sram, da so njeni mladi spremljevalci tako glasno govorili slovenski, da so jih tudi drugi slišali in s tem bili opozorjeni na njen slovenski izvor.

Ne moremo reči, da spričo svojega vedenja ta ženska ni bila zavedna Slovenka. Nasprotno; vedenje njenih otrok dokazuje, da je otrokom poskrbela dobro slovensko vzgojo, v slovenski šoli. Njeno obnašanje samo dokazuje, da pripada tisti generaciji primorskih Slovencev, ki se je vzgajala v italijanskih šolah in doraščala v dobi, ko je bila v javnosti naša govorica prepovedana in ko si za javno izgovorjeno besedo tvegala, da ti je kdo prisolil klofuto.

Sesljski primer torej dokazuje dvoje: najprej, da se generacija, ki je danes na višku svojih življenjskih sil, še vedno ni

otresla kompleksa strahu in čuta manjvrednosti zaradi svoje narodnosti, proti čemer se morda tudi bojuje s samo seboj, saj ji razum pravi, da se nima ničesar bati, še manj pa sramovati svoje narodne pripadnosti. Toda zaradi nekdanjih razmer na Primorskem ji je strah tako globoko šel v meso in kri, da se ga zlepa ne more otresti.

Tista generacija pa, ki je obiskovala ali še vedno obiskuje slovenske šole in ki ni na lastni koži občutila narodnostnega preganjanja, nima nobenega čuta manjvrednosti in se ne boji javno pokazati, da je slovenske narodnosti. Nobenega dvoma ni, da bo med mlajšo slovensko zamejsko generacijo manj primerov narodnega odpadništva in, kar je zelo važno, tudi manj primerov moralnega izkoreninjenja, ki je tesno povezano s potujčevanjem.

Današnja mladina ima seveda tudi svoje napake in je izpostavljena najrazličnejšim nevarnostim, da zaide na stranpota. Toda če ji bodo slovenski starši poskrbeli vzgojo v materinem jeziku — kar danes lahko opravijo brez bogvekakšnih težav — ji omogočili, da se поблиže spozna s slovensko kulturo in se vanjo poglobi ter jo tudi uvedli ali vsaj v njej vzbudili veselje za udejstvovanje na kakršnemkoli področju družbenega življenja, ni se treba bati, da ne bo dozorela v kremenite značaje, v delavne in vsestransko koristne člane družbe.

O tem bi morali nekoliko v tem času razmišljati zlasti tisti starši, ki imajo šoloobvezne otroke in se zaradi svoje kratke pameti ali po prizadevanju kakega zainteresiranega prišepetovavca nagibajo, da bi otroke vpisali v neslovensko šolo in s tem zagrešili velik zločin nad svojimi sinovi in hčerami.

GOSPODARSTVO

Potek gospodarske reforme v Jugoslaviji

Jugoslovanska vlada je določila, da lahko nesejo jugoslovanski državljani pri potovanju v tujino s seboj 5000 dinarjev v bankovcih po sto dinarjev, tujci pa lahko prinesejo v državo v enakih bankovcih deset tisoč dinarjev.

Jugoslovanske oblasti so tudi poostrele nadzorstvo proti neupravičenemu dviganju cen. Cene so zdaj glavno vprašanje, katero je treba urediti v okviru jugoslovanske gospodarske reforme. Prebivavstvo je precej zaskrbljeno, ker se plače še niso prilagodile novemu stanju.

V reformo spada tudi uvedba težkega ali močnega dinarja, ki bo prišel v obtok 1. januarja. Nekaj let bodo v obtoku stari in novi dinarji. Težki dinar bo veljal sto starih dinarjev. Jugoslovanska vlada je v okviru reforme znižala dinar na realno vrednost, to je na 1250 dinarjev za dolar ali na sto lir za 200 dinarjev, kot je bil na primer že poprej uradni tečaj na tržaški borzi. Ta ukrep je tudi zadal močan udarec valutni črni borzi na obmejnem področju.

Za stabilizacijo dinarja je Jugoslavija najela posojilo »stand-by« pri Mednarodnem denarnem skladu za 80 milijonov dolarjev.

ČLOVEŠKO, ŽIVALSKO IN MEHANIČNO DELO

Cel svet se mehanizira, v nekaterih državah hitreje, v drugih bolj počasi. Čim hitrejša je mehanizacija, tem manj dela mora izvršiti človek sam ali s svojo živino. Kako se je to razvijalo v desetletju 1951-1961 v italijanskem kmetijstvu, kažejo naslednje številke: Leta 1951 je predstavljalo človeško delo 12,2%, živalsko 47,8, mehanično pa 40%. V naslednjem desetletju so nastale znatne spremembe, in leta 1961 je predstavljalo človeško delo komaj 5,8%, živalsko 21,7% in mehanično 72,5%. V naslednjih letih do danes se je delež mehanizacije še dvignil, a 100% mehanizacije ne bomo dosegli, ker za mnoga opravila ostane primerna le človeška roka.

ZA GNOJENJE PLANINSKIH PASNIKOV je priporočljivo zmerno gnojenje s fosforovo kislino in kalijem — 4 stote Thomasove žlindre ali superfosfata in 1 stot kalijeve soli na ha —, poleg istočasnega izdatnega gnojenja z dušikom, katerega raztrosimo vsaj po 50-60 kg na hektar. Pri tem gnojenju se zviša prirastek krme na hektar za več kot 10 stotov.

Isto gnojenje služi seveda tudi za nižinske senožeti, za katere pa lahko znižamo količino dušika na polovico.

KORENČASTA SLADKORNA PESA

Pri sladkorni pesi, a tudi pri krmski, opazamo prevečkrat, da nima v zemlji samo enega debelejšega korena, marveč cel šop drobnejših korenin, kar vrednost pridelka zelo zniža. — Na oddelku za rastlinsko patologijo na univerzi v Padovi so ugotovili pri vseh takih šopastih pridelkih pese posebno glivico »Plasmodioforale« in zato je blizu domneva, da povzroča šopavost ta glivica. Dokazano pa to še ni.

medtem ko se z glavnimi trgovskimi partnerji (Italija, Nemčija, Velika Britanija, Združene države) pogaja o odložitvi plačila dolgov v znesku 400 milijonov dolarjev. V Rimu je nedavno vodil ta pogajanja podpredsednik jugoslovanske vlade Blažević ter sta obe strani označili pogajanja za pozitivna.

Pred Jugoslavijo so v zadnjih letih uvedle močno valuto (»težko« denarno enoto) Francija (leta 1958), Sovjetska zveza (leta 1961) Finska in Severna Koreja.

Pri izvajanju gospodarske reforme pa nastajajo težave, ker se tarejo med seboj administrativni ukrepi in načelo gospodarstva čiste proizvodnosti in prostega trga, kar pomeni tudi prosto formiranje cen, brez administrativnih posegov. Izkazalo se je, da so se cene mnogo bolj dvignile, kot se je pričakovalo, v Ljubljani n. pr. za okrog 75%, v vsej državi pa verjetno še bolj, medtem ko je reforma predvidevala, da se bodo dvignile le za kakih 22%. Dviganje cen je nedvomno posledica premajhne konkurence. To hudo ograža namene reforme, zlasti ker izpodkopava novo vrednost dinarja. In tako se čuti vlada primorana, da se spet poslužuje administrativnega zadrževanja cen, kar pa ni v skladu z nameni reforme.

Ne samo jugoslovanska, ampak tudi mednarodna javnost z napetostjo sledi poteku gospodarske reforme v Jugoslaviji.

Vinska letina 1964

Strokovnjaki cenijo vinsko letino — kakor tudi druge — že vnaprej, pozneje pa številke popravljajo, dokler Osrednji statistični urad ne sporoči ugotovljenih. To se pa navadno zgodi zelo pozno, ker je potrebno številke večkrat preveriti. Ugotovljene številke vinske letine 1964 so že javljene, kar se je zgodilo vsaj mesec prej kot druga leta.

Lanska vinska letina je bila v Italiji rekordna. Ker je bil pridelek zelo bogat in srednja sladkost grozdja izredna, niso trte v tem stoletju še nikdar prej dale večje količine sladkorja ali alkohola.

Celotni pridelek grozdja je znašal lani 102 milijonov stotov, od katerih je bilo 9 milijonov stotov namiznega, ostalo za vino. Količina za vino se ne zviša znatno zaradi moščenja gotove količine namiznih sort, ker se porabi za zobjanje približno ista količina za vino določenega grozdja. — Celotni pridelek vina je znašal nekaj nad 66 milijonov hektolitrov, kar pomeni, da se je povprečno dobilo 70 litrov vina iz 100 kg grozdja. V primeri z l. 1963, ko je pridelek vina znašal 53,6 milijonov hektolitrov, je bil lanski pridelek vina za 23% višji.

Obilni pridelek ni mnogo pritisnil na ceno vina. Ta je trenutno celo višja kot lani v tem času. Vzroke lahko ugotovimo v sorazmerno pičlih zalogah vina iz l. 1963; zato se je prej začela prodaja pridelka 1964. Vzrok je tudi v destilaciji znatnih količin slabših vin in v dejstvu, da je

RUSI SPET KUPUJEJO PSENICO

Sovjetska zveza je kupila v Kanadi novo količino žita, in sicer 5,133.000 ton za 300 milijonov dolarjev.

V Argentini pa so Sovjeti kupili še 1,100.000 tisoč ton žita. Od začetka tega leta so tako z Argentino sklenili pogodbe za dobavo dveh milijonov sto tisoč ton pšenice. Ti nakupi pomenijo novo potrdilo za krizo sovjetskega kmetijstva.

Moskovska »Pravda« tudi poroča, da pomanjkanje prevoznih sredstev še bolj otežuje že dovolj težko nalogo, da bi pravočasno poželi in pospravili žito na takojmenovani »deviški zemlji« v Kazakstanu. List trdi, da je suša sicer prizadela južne pokrajine okrog Krasnojarska, vendar pa da tamkajšnje oblasti zdaj upajo, da bo žitna letina dobra vsaj v severnih pokrajinah. Tamkajšnji kmetje se trudijo, kolikor morejo, da bi pravočasno opravili mlatev, vendar jim primanjkuje prevoznih sredstev, tako da v nekaterih krajih niti ne morejo prepeljati žita s polja.

FRANCOSKI KMETJE ZA SKUPNI TRG

Francoski kmetje pošiljajo predsedniku De Gaullu pisma, v katerih zahtevajo čimprejšnjo sklenitev sporazuma o financiranju kmetijske politike v okviru Evropske gospodarske skupnosti.

Opozarjajo, da so se kmečki dohodki v Franciji lani zmanjšali za 2,9 odstotka in letos položaj ne bo boljši. Kmet dobi letos za liter mleka v mlekarni manj kot lani. Padle so tudi cene pšenice.

MEHKA IN TRDA PŠENICA

si nista v bližnjem sorodstvu in zato ni mogoče vzgojiti križanke med obema, to je med mehko pšenico (*triticum vulgare*) in trdo pšenico (*triticum durum*).

letos v mnogih vinorodnih pokrajinah trta hudo trpela zaradi neurij. Ta so škodovala zlasti v Benečijah, v Piemontu, Emiliji, Toskani in v raznih južnih pokrajinah. Povprečno je letos zastalo zorenje grozdja za kakih 10-15 dni. Računajo, da bo letina izpod srednje. Kljub temu pa je vinska trgovina bolj mrtva, ker skoraj nihče ne kupuje na zalogo, marveč skoraj vsi le za tekoče potrebe.

PRIDELOVANJE KROMPIRJA V ITALIJI

V Italiji posadijo s krompirjem kaj manj kot 400.000 ha in letni pridelek znaša med 25 in 40 milijoni stotov, kar je odvisno pač od srednjega hektarskega donosa. Ta pa je v Italiji zelo različen. Najvišji je v provincah Mantova, Cremona, Bologna in Rovigo, kjer vedno presega 250 stotov — v provinci Mantova celo redno nad 300 stotov. Najnižji pa je v provincah južne Italije, kjer ne doseže celo vrsto let niti 50 stotov.

Pridelovanje krompirja je prav malo mehanizirano. Sortna izbira je v Italiji zelo obširna, a predvsem sadijo zgodnje vrste, godne za izvoz od marca naprej do konca junija. Je precej od vlade podpiranih vzrejalšč in pomnoževalšč semena zgodnjih sort.

Za naše kraje najbolj primerni semenski krompir dobimo iz bocenske province, kjer ga pridelujejo in prodajajo posebne zadrage, zlasti v Brunecku in v Pustriški dolini.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Odbor Političnega društva Edinosti v Gorici je razpravljal tudi o vpeljavi civilnega ali necerkvenega zakona v naše kraje, ki se izvrši s 1. januarjem leta 1924.

Sprejeta je bila enoglasno nastopna resolucija:

PROTI CIVILNEMU ZAKONU!

»Slovensko ljudstvo je prištevalo družino vselej med najdražje zaklade svoje kulture, ker se je zavedalo, da dotekata iz družine

stvo ga ne more sprejeti drugače ko z odločnim protestom.

Ker pa primorski Slovenci nimajo moči, da bi obstoječo postavbo spremenili in se ji z druge strani upreti ne smejo, pozivamo naše ljudstvo, naj zahteve države izpolnjuje in sklepa zakone tudi pred posvetnim oblastvom.

Nespremenjeno in sveto pa ostane načelo, da je edino zakon, sklenjen pred katoliškim duhovnikom, resnični in veljavni zakon med krščanskimi Slovenci.«

ZA NAŠE SODNIKE!

»Odlok rimske vlade od 18. novembra 1923 v številki 220 Uradnega lista odpušča z 31. decembrom tekočega leta iz službe vse sodnike novih pokrajin, ki so bolni, nesposobni, ki »imajo nezadostno znanje italijanskega jezika,« ki so pokazali »malo uspeha« ali iz »drugih vzrokov,« ki niso v odloku nikjer naštetih in o katerih odločuje vlada svobodno in neovirano po svoji volji, ne da bi imeli pri tem sodniki najmanjšo pravico vložiti proti temu kakršno koli pritožbo.

Kot verni tolmači slovenske javnosti izjavljamo, da smatra naše ljudstvo ta vladni odlok za nezaslišano krivico, storjeno celokupnemu stanu slovenskih in hrvatskih sodnikov. Može, ki so zaradi svojega poklica po ustavnih zakonih vseh modernih držav **nedostavljivi** in se ne smejo proti svoji volji niti premestiti, so postavljeni z vladnim odlokom čez noč na cesto.

Pokojnina, katero jim dodeljuje kraljevi odlok iz leta 1923, je taka, da z njo nobena poštena družina dostojno živeti ne more.

171. Dr. E. BESEDNJAK

vsja moč in ves napredek njegovemu socialnemu življenju.

Kot katoličani so videli Slovenci v družini sveto ustanovo, ki ima svoje korenine v večnosti in ne v državi.

Nikdar in nikoli zato Slovenci niso priznavali, da je zakon navadna pogodba, ki se sklepa pred posvetnimi oblastniki.

Za Slovence je zakon sv. zakrament, katerega sprejemajo v katoliški cerkvi in nikjer drugje. Nobena država nima oblasti deliti kristjanom sv. zakramente, zakaj to je neoddatna pravica katoliške Cerkve, kateri je izročeno duševno vodstvo krščanskih narodov. Zakon, ki je sklenjen pred posvetnim oblastvom, je za naše ljudstvo ničen in neveljaven.

Civilni zakon, ki se uvede v naše kraje s 1. januarjem 1924, stoji zatorej v kričečem nasprotstvu toliko z načeli krščanstva kolikor z mišljenjem in čustvovanjem primorskih Slovencev. Novi zakon pomeni globok prelom s slovensko preteklostjo in naše ljud-

Družinski očetje se bodo znašli z ženo in številnimi otroci nenadoma v trpki bedi.

Nezaslišana usoda, ki zadene te mnogoštevilne družine slovenskih in hrvatskih razumnikov, vzbuja v vsej deželi čustva najgloblje simpatije, nič manj pa najostrejšo nevoljo zaradi storjene krivice.

Odbor Političnega društva »Edinost« v Gorici daje samo izraza čustvovanju slovenskega ljudstva, ako pošilja slovenskim in hrvatskim sodnikom in njihovim družinam svoje tople in prisrčne pozdrave!«

(Dalje)

ITALIJANSKI TURISTI V JUGOSLAVIJI

Število italijanskih državljanov, ki odhajajo na obisk v Jugoslavijo s potnim listom, vedno bolj narašča. Lani se jih je podalo v Jugoslavijo okrog 250.000. Do sredine avgusta letos pa je znašalo število italijanskih obiskovalcev s potnimi listi že skoraj 200.000, tako da kaže, da bo lanske število znatno preseženo. 39% vseh obiskovalcev iz Italije je obiskalo obmorske kraje v Jugoslaviji, zlasti Opatijo, Portorož in Dubrovnik. 17% pa se jih je podalo v gorske in jezerske kraje, npr. na Bled. 36% pa jih je izjavilo, da so namenjeni v večja mesta. 8% jih je napravilo popolno krožno turistično potovanje.

Zanimivo je, da skoraj vsi Italijani potujejo po Jugoslaviji na lastno pest. Le 7% jih je potovalo v organiziranih turističnih skupinah.

DAVČNE OLAJŠAVE ZA KMETE

Finančno ministrstvo je odobrilo prekinitev pobiranja davkov in dodatnih davščin na dominikalne in agrarne dohodke za kmetovalce, katere so prizadela neurja. Te olajšave veljajo tudi za številne občine v Furlaniji-Juljski Benečiji.

Ta je stala na koncu ulice Rue Lepic, na njeni najvišji točki. Od tam se je odpiral širok razgled na Pariz in človek je dihal tam že čisti zrak višin. Hiša je bila samo dvonadstropna in je imela zelena polkna in zavese. Vsa okna, ki so gledala na ulico, so bila zaprta, iznad visokega zidu, ki je obdajal vrt, pa je gledalo nekaj drevesnih krošenj. Poleg tega je bil vrtni zid zavarovan še z bodečo žico. Diktator se je za hip ustavil pred hišnimi vrati, ker je iskal v žepu ključ, potem pa je odklenil in izginil v hiši.

Francis se je ozrl naokrog. Tisti konec je bil zelo odročen in samotni; hiša je bila osamljena; stala je sredi vrta. Toda nedaleč proč je opazil drugo hišo, ki je bila višja in katere en zid je gledal prav na tisti vrt. In v tistem zidu je bilo eno samo okno.

Francis je šel počasi mimo hiše in opazil, da visi na vratih napis, da se odda neopremljena soba. Pozanimal se je in zvedel, da je soba za oddat prav tista, katere okno je gledalo na diktatorjev vrt. Takoj jo je najel, plačal nekaj na račun mesečne najemnine in se vrnil po svojo prtljago v hotel.

Ne glede na to, če je stari z brazgotino njegov oče ali ne, in na tisto, zaradi česar ga zasleduje, je bilo gotovo, da se je znašel zapleten v zelo razburljivo in skrivnostno zadevo, in trdno se je odločil, da bo pazil na vse, kar se bo dogajalo, in da ne bo odnehal s svojim opazovanjem, dokler ne bo odkril kaj gotovega.

Z okna svoje nove sobe je Francis lahko opazoval ves vrt hiše z zelenimi polkni. Pod oknom je rasel lep kostanj, ki je raztegoval svoje široke veje nad dvema lesenima mizama, kjer so poleti verjetno servirali kosilo. Na vseh straneh razen na eni pa je bil vrt gosto razrasel, tako da ni bilo videti do tal. Toda od hišne verande do miz je vodila peščena stezica, ki je peljala potem do vrtnih vrat. Francis si je natančno ogledal ves položaj, kukajoč skozi špranje v polknu, ker okna ni upal odpreti, da bi ga ne opazili in kaj zasumili. Skušal je uganiti hišne navade prebivalcev hiše z zelenimi polkni, in sklepal je, da morajo biti precej sami zase in previdni.

■ 29 ■

R. L. STEVENSON

MAHARADŽOV DIAMANT

Zgodba o hiši z zelenimi polkni

Vrt je spominjal nekoliko na samostanske vrtove, hiša pa s svojimi vedno zaprtimi zelenimi žaluzijami, z vedno zaprtimi vrati verande in s svojim zapuščenim vrtom, oblitim od večerne svetlobe, na ječo. Le tanek steber dima, ki se je dvigal nad edini dimnik na strehi, je pričal, da je hiša obljudena.

Da bi ga ne premagalo brezdolje in tudi zato, da bi dal kako opravičilo temu svojemu novemu načinu življenja, si je Francis kupil Evklidovo »Geometrijo« v francoščini in začel prepisovati in študirati besedilo, sedeč na starem kovčku ob zidu, ker v sobi ni bilo niti stola niti mize. Tako si je preganjal dolgčas. Od časa do časa pa je vrgel pogled na vrt pod seboj, ki pa je ostal zapuščen in vrata zaprta.

Sele pozno zvečer se je nekaj zgodilo, kar ga je poplašalo za dolge ure brezuspešne preže. Ravno kar je bil na tem, da zadremlje, ko ga je nenadno vzdramilo jezno zvonjenje zvonca, tako da je hitro planil k svojemu opazovališču. Prispel je še ravno pravočasno, da je zaslišal glasen ropot zapahov in odklepanje ter je zagledal mr. Vandeleurja, ki je prišel iz verande in se previdno bližal vrtnim vratom, s svetilko v roki in ogrnjen v širok plašč iz črnega žameta, na glavi pa je imel čepico, zavezano pod brado. Pri vrtnih vratih se je zaslišalo nato novo škrtanje ključev v ključavnicah in novo jezno odpahovanje zapahov, in takoj nato je vstopil neki moški precej slabega videza, katerega je diktator pospremil v hišo in mu pri tem svetil z nihajočo svetilko.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Nogometni škandal v Jugoslaviji

Jugoslovanska nogometna zveza je sprejela te dni nekaj odločnih ukrepov, da bi napravila konec sramotnim razmeram v jugoslovanskem nogometu, kjer se je razpasla grda navađa »kupovanja« zmag oziroma točk. O teh zadevah je pisal jugoslovanski tisk dovolj na široko že v prejšnjih letih, toda namesto da bi se bile razmere izboljšale, so se, kot kaže, še poslabšale.

Jugoslovanska nogometna zveza je zdaj odločila, da nogometna moštva »Hajduk« iz Splita, »Trešnjevka« iz Zagreba in »Željezničar« iz Sarajeva izpadejo iz prve nogometne lige in bodo morala tekmovali v drugi nogometni ligi. Razni njihovi funkcionarji in tehniki so hkrati dosmrtno diskvalificirani, številni igralci pa suspendirani za krajši ali daljši čas, ker so sodelovali pri pogajanjih za kupovanje točk. Med drugim je to pri teh kupcih za to, da se »Trešnjevki« s kupljenimi točkami omogoči obstoj v prvi zvezni ligi, kar se je tudi posrečilo, dokler je ni zdaj doletela kazen in — sramota. Njen obstoj v ligi je zdaj tudi plačal z izpadom iz nje seveda drug klub, ki ne bo molčal.

Seveda je vzbudila ta športna afeta hude polemike in — hudo kri v kaznovanih klubih. Nekateri funkcionarji in igralci se maščujejo tako, da dajejo zjave, v katerih razkrivajo podobne še ne kaznovane skandale, ali pa grozijo, da jih bodo razkrili. Take izjave daje npr. »Željezničarjev« igralec Mahić. Razni časniki jih seveda radi prišajo, delno iz veselja nad senzacijo, delno pa zato, ker ni izključeno, da je v njih tudi nekaj resnice. To pa bi pomenilo, da bo dobil škandal še nove dimenzije. Malo verjetno je tudi, da so bile te nezdrave razmere v nogometu omejene samo za »zahodne« klube (v glavnem hrvaške), kot bi kazalo po sedanjih razsodbi.

Izpad omenjenih treh moštev iz prve lige je napravil zmedo v sporedu tekmovalni prve lige, ki ima tako tri moštva manj, medtem ko bi mo-

rala imeti zdaj druga zahodna liga tri moštva več. To pa je nekaj nemogočega glede na spored tekmovalni, saj bi se prvenstvene tekme skoraj ne mogle izvršiti, ali pa bi morali igrati ob delavnikih, kar bi pomenilo, da bi morali biti igralci sami poklicni nogometaši. Seveda bi preveliko število tekem tudi zdravstveno in moralno preveč obtežilo moštva.

Nered v sporedu tekmovalni je prišel do izraza že v nedeljo, ko ljubljanska »Olimpija«, »Vardar« in »Vojvodina« niso imeli tekmecev, ker bi bili morali igrati s kaznovanimi klubi. »Vardar« bo užival tak »oddih« tudi še to nedeljo.

Zadeva je vsekakor zelo zapletena in jo bo težko rešiti. Morda bi bilo potrebno reorganizirati ves jugoslovanski šport, po vzgledu »gospodarske reforme«.

ŽENA IN DOM

Rojstva in bodočnost človeštva

Pred dnevi sem brala v znanem turinskem dnevniku članek posebnega dopisnika iz Zeneve o konferenci znanstvenikov z vsega sveta. Geslo te konference pa je nenavadno, eksplozivno in bo na dnevnem redu številnih bodočih sestankov in konferenc zdravnikov in sociologov: »Planiranje družin ali drugače: omejevanje rojstev«.

Po eni strani so tu izredni napori znanstvenikov, da bi odkrili vesolje, nove planete, kjer bi v daljnji bodočnosti človeški rod lahko našel življenjski prostor, po drugi opozoril, da se ne smemo več razmnoževati v sedanjem ritmu, to je en milijon 250 tisoč ljudi na teden, kajti v tem primeru se bo število ljudi od današnjih treh milijard 220 milijonov v 40 letih podvojilo. Kaj to pomeni? Na našem planetu je sicer dovolj prostora za še mnogo večje število prebivalcev, a ne bo jih mogoče preživljati. In tej tragediji se hočejo sociologi izogniti, opozarjajoč svetovno prebivalstvo: Razmnožujemo se, vendar umno! S počasnim naraščanjem prebivalstva bosta znanost in tehnika imele na razpolago dovolj časa, da iznajdeta, kako zadostiti novim potrebam človeštva in biti kos novemu položaju v svetu.

Zakaj sem prinesla ta problem v ženski kotiček? Zato, da seznanim s tem porajajočim se problemom tudi naše bralke, saj ima pri njem ženska izredno veliko vlogo.

V civiliziranih in gospodarsko visoko razvitih državah se število rojstev manjša; Evropa je na zdajšnjem mestu po številu človeškega prirastka. Na trgu so se pojavila kemična in mehanična sredstva za preprečevanje oplojevanja. Nešteto je družin, ki nimajo otrok. Zakaj? Ne morda zato, ker so pred časom razumeli, da bo na Zemlji kmalu zmanjkalo prostora in hrane in so pričeli reševati ta problem! Za to stagnacijo prebivalstva civiliziranega sveta obstaja drug, prav nič vzvišen razlog: moderni čas je prinesel emancipacijo ženske, njen vstop v aktivno, produktivno plast družbe, kjer je močno zreduciran čas, ki ga lahko posveti družini, in kjer so njene življenjske sile matere in žene že preveč prizkušene. Kaj prinaša moderni ženi materinstvo? Nove skrbi, več dela, manj časa zase in za zabavo, nekaterim celo skrb, da si bodo pokvarile svoj zunanji videz. Otroci so postali mnogim zakonskim parom odvečna skrb, saj je njihov dan tako poln raznih obveznosti, da ni več momentov, ko bi si zaželeli, da jim otrok napolni samoto. A kaj se zgodi z ženo, ko pride v leta, ko ostane sama, saj je znano, da moški na splošno ne preživijo žensk, in še vedno potrebuje nekoga, kateremu bi posvetila svojo skrb in ljubezen? Nič ni hujšega od občutka samote, zapuščenosti, zavesti, da izginjaš kot suha veja, ki ni obrodila sadu.

Ce imamo jasno sliko o problemu omejevanja rojstev in o problemu družine brez otrok, prvi nikakor ne more opravičevati drugega. Omejevanje rojstev ne pomeni odreči se pravemu družinskemu vzdušju, skrbem in radostim, ki jih prinaša otrok: zdravnik in sociologi hočejo le opozoriti, da ne gre več brez občutka odgovornosti spravljati otroke na svet, ampak toliko, kolikor jih dovoljuje otroje zdravstveni, finančni, psihološki, časovni in seveda moralni faktorji.

S TRŽAŠKEGA

Dolina:

ZAHTEVAJO IZREDNO SEJO
OBČINSKEGA SVETA

Svetovavci Slov. skupnosti so naprosili dolinskega župana, naj čimprej skliče izredno sejo občinskega sveta, na kateri bi ponovno razpravljali in sklepali o vprašanju gradnje naftovodnega izhodišča v dolinski občini. Ob tej priložnosti so omenjeni svetovavci predložili tole resolucijo:

Občinski svet občine Dolina, zbran na izredni seji v zvezi z drugim seznamom razlaščenec iz dolinske občine za potrebe naftovoda Trst-Bavarska, ki ga je na zahtevo Industrijske pristaniške ustanove tržaška prefektura poslala v smislu zakona št. 2359 z dne 25. junija 1865 na županstvo te občine na vpogled prizadetim, ugotavlja:

da je Industrijska pristaniška ustanova bila ustanovljena z namenom, da pospešuje ustanavljanje produktivnih industrijskih obratov, in da samo v ta namen lahko zahteva razlastitev nepremičnin za javno korist;

da postavitev zbiralnikov v zvezi z imenovanim naftovodom ni mogoče smatrati za »industrijski obrat«, ki edini opravičuje razlastitev v javno korist;

da ni bil predložen noben podroben načrt, kot predpisuje zakon št. 2359/1865, iz katerega bi se moglo ugotoviti, da so za nameravano gradnjo potrebna vsa zemljišča, katerih razlastitev zahteva Industrijska pristaniška ustanova.

Zaradi tega ta občinski svet kot tolmač interesov in želj skupnosti, katere sestavni del so prizadeti lastniki zemljišč, ponovno odločno protestira proti takšnemu nepravilnemu postopku in proti prisilnemu razlaščenju v namene, ki se slabo skladajo s statutom Pristaniške ustanove in niso koristni za občino in občanarje, ter proti pre nizkim cenam, ki jih ta ustanova ponuja prizadetim lastnikom, ki so v ogromni večini Slovenci;

Poziva pristojne organe tržaške prefektore ter Pristaniške ustanove, da se strogo držijo duha in besedila zakonov o razlaščenju v javne namene ob spoštovanju zakonitih interesov prizadetih lastnikov zemljišč;

poziva deželno vladno Furlanije-Juljske krajine, da nudi finančno pomoč Pristaniški ustanovi le pod pogojem, da se ta drži zakonskih določb o prisilnem razlaščenju v javne namene.

90-LETNICA GOSPE MARIJE MARTELANC

Pred kratkim je obhajala 90-letnico življenja gospa Marija Martelanc iz znane barokovljanske družine in vdova solastnika stavbenega podjetja, ki je sezidalo pozneje požgani Narodni dom. Slavljenska je mati kar 10 otrok, med njimi tudi gospe Martelanc, soproge po pokojnem Josipu Puhajlu. Ob tem lepem jubileju ji Novi list čestita in želi še dolgo let moči in zdravja.

CEPLJENJE OTROK PROTI KOZAM
IN DAVICI

Od 1. septembra dalje bodo v Trstu spet javno in brezplačno cepili otroke proti kozam in davici. Cepiti bo treba dati vse otroke, ki so bili rojeni od 1. julija do 31. decembra lanskega leta, in vse tiste, ki so bili rojeni že prej, pa še niso bili cepljeni. Priporoča se tudi, da bi prinesli starši cepiti tudi vse tiste otroke, ki so bili rojeni pozneje, pa so že dopolnili šest mesecev. Cepljenje bo ob delavnikih v ambulantah občinskih zdravnikov in sicer na dan in ob uri, ki bosta navedena na pozivnici, ki bo poslana zainteresiranim. A tudi tisti, ki iz tega ali onega razloga ne bi dobili poziva, so vseeno dolžni, da prinesejo otroke cepiti v ambulante občinskih zdravnikov, pristojnih za njihov okoliš, in sicer v času od 1. septembra do 31. oktobra.

Tisti pa, ki nameravajo dati cepiti otroke zasebnim zdravnikom, bodo morali predložiti potrdilo o cepljenju oddelku za zdravstvo in higieno v ulici Cavana 18. Napisano mora biti od zdravnika, ki je opravil cepljenje, in sicer na posebnem formularju, ki ga je dobiti na oddelku za zdravstvo in higieno. Ta potrdila je treba predložiti najpozneje do 10. septembra 1965.

V zadnji številki N. l. je po pomoti izpadel podpis Leva Detela pod člankom »Mojstri sodobne literature: Samuel Beckett«.

MARTINA

Uspehi slovenskih
športnikov

Glede na splošno kvaliteto raven slovenskega športa, o katerem smo pisali v zadnji številki N. l. v članku »Smo Slovenci športen narod?«, je zanimivo, da je Slovenija pretekli teden premagala Bavarsko v skokih v vodo s 825,46 točkami proti 749,58 točkam, čeprav je treba upoštevati, da se je pri tem eden najboljših bavarskih skakalcev poškodoval in odstopil. Upoštevati pa je treba tudi, da ima Slovenija le nekaj nad poldrugi milijon prebivalcev, Bavarska pa devet milijonov, kar dokazuje, da je tudi ta športna panoga v Sloveniji sorazmerno dobro razvita.

Na evropskem veslaškem prvenstvu v Duisburgu, ki je bilo v soboto in nedeljo, je slovenski osmerek (sestavljajo ga veslači z Bleda) zasedel dobro četrto mesto, kar pomeni, da je četrti v Evropi oziroma na svetu, ker so startale vse najboljše posadke osmercev na svetu, z Američani vred. Pred slovenskimi veslači so le Nemci, ki so zasedli prvo mesto, Sovjeti in Američani, zadaj pa sta ostala čolna Italije in Francije. Glede na to se lahko reče, da spada Slovenija v veslanju med »velesile«. Kot znano, je bila tudi na olimpiadi v Tokiu v osmercu četrta. Tudi tokrat ji je le za las ušla bronasta medalja, saj je zaostal slovenski osmerek za ameriškim samo za 19 stotink sekunde (!). Po mnenju strokovnjakov so za kakih deset metrov prepozno začeli s končnim »finišem«, v katerem so pustili za seboj italijanski osmerek.

Seveda pa se slovenski osmerek ne sme zadovoljiti z »večnim« četrtnim mestom in mora gledati, da se bo čimprej prebil na tekmovalnih še kam naprej, tako da bo med najresnejšimi tekmeči za naslove prvakov in da se bo vračal domov tudi z medaljami.

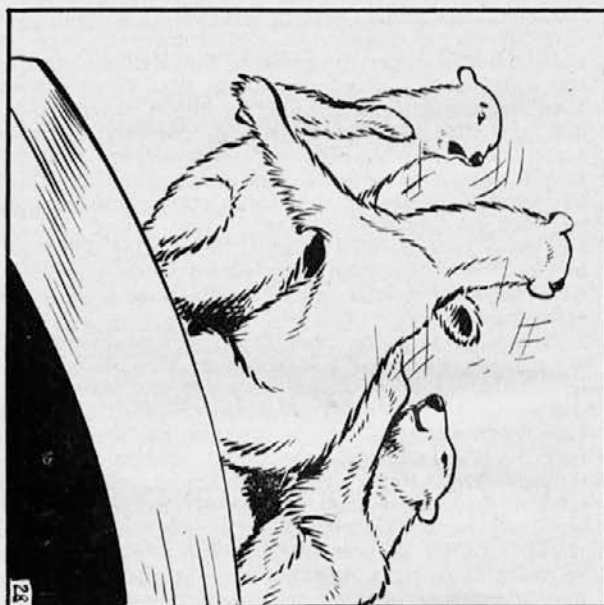
Slovenski telovadec Miro Cerar si je osvojil pretekli dnevi na »univerziadi« (tekmovalju univerzitetnih študentov) v Budimpešti srebrno medaljo za posameznike, pripomogel pa je tudi k temu, da si je jugoslovanska telovadna reprezentanca priborila bronasto medaljo. Pred slovenskim telovadcem je samo Japonec Nakajama, pred celotno ekipo pa ekipi Japonske in Sovjetske zveze. Tudi tu Slovenija ne zaostaja za velikimi narodi

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

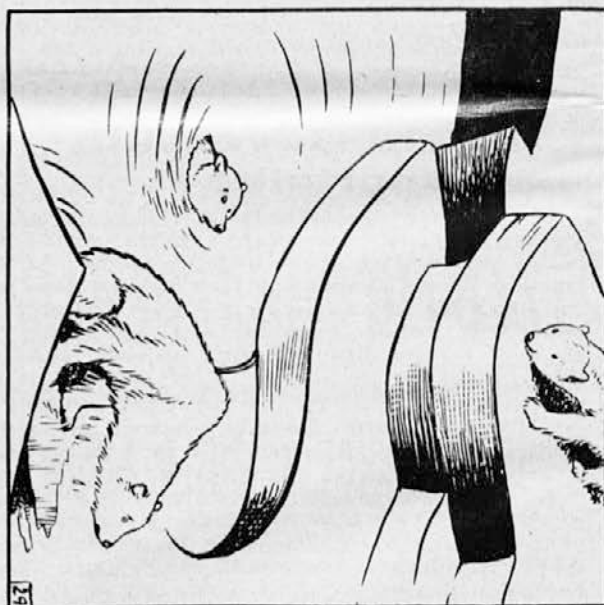
Snežek

6

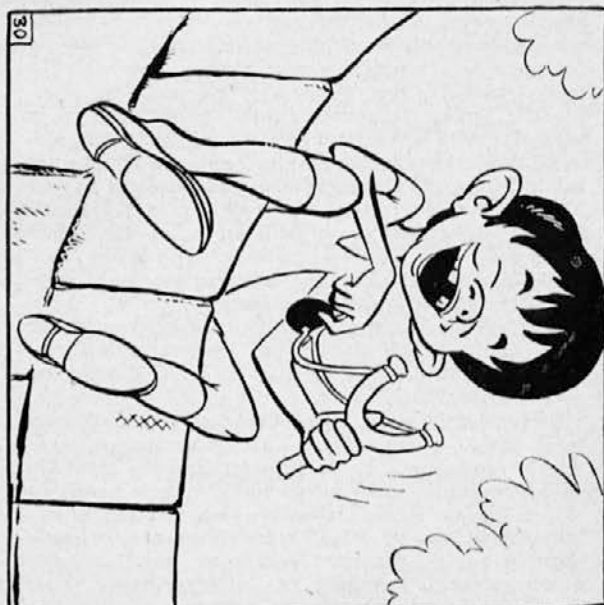
piše in riše
Miki Muster

28. Uruk je nekaj časa leže opazoval njuno početje. Nato je vstal in se počasi spustil na ploščad, kjer sta se medveda lasala. S svojimi majhnimi očmi je sledil vsaki njuni kretnji. V trenutku, ko sta se borca vzpela na zadnji nogi, je priškočil in ju prevrnil čez rob skale. STR — BUNK, je reklo in že je mrzla voda hladila vročo kri.

29. Uruk je zadovoljno opazoval, kako jezeta bojevnika na suho. V njegovem malem kraljestvu je bil zopet red in mir. Mlada kosmatnica pa sta se še vedno grdo gledala in le strah pred starim Urukom ju je zadrževal, da si nista ponovno skočila v lase. Tedaj so zaslišali glasno hihitanje.

30. Deček na ograji je bil ves solzan od smeha. »Take zabave pa še ne! To moram ponoviti!« Vzel je iz žepa krogel kamen in ga nanesil v fraci. Oko mu je obstalo na Snežku. »Lej no, tega pa še videl nisem. Kako neki cvili takle medvedek?« Dvignil je roki in pomiril v medvedkovo glavo.

31. Tedaj pa — joj, prejoji! Fraca je padla iz rok, solze smeha so se spremeniile v solze bolečine in iz dečkovih ust se je izvil bolešno tuljenje. Moč ne roke so ga pograbile za ušesa in mu jih navlele: »Ti bom že pokazal, frkolni! Nedožne živali streljaš? A?« Še dolgo so slišali kosmatinci grmeči Jakov glas.

32. Tako je potekalo življenje malega Snežka v živalskem vrtu. Zabave je imel obilo in lačen ni bil nikoli. Stara Belka ga je venomer poučevala. Seveda ga ni mogla naučiti vsega, česar bi ga lahko v svobodni divjini, plavati pa je znal prav kmalu in je s svojimi norčijami razveseljeval staro in mlado.

33. Snežek je bil prav zadovoljen in srečen v prostorni kletki, le ena stvar mu ni dala miru. Kaj neki je onstran ograje? Mnogokrat je splezal na najvišjo skalo in stegoval vrat, da bi videl, kaj se nahaja onstran visokega zidu, toda zaman. Kaj bi dal, da bi le enkrat videl skrivnostni svet na oni strani!